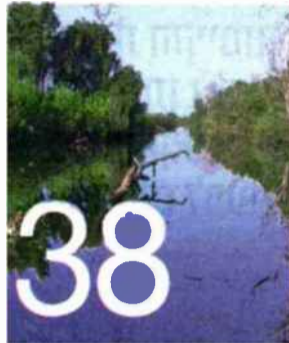

שטחים פתוחים
נדירים באזור
המרכז נשמרים
רק משום שהם
בידי הצבא

ירוק זית: בסיסי צה"ל
במרכז מצילים שטחים
פתוחים מציפורני היזמים

38 צפירי רינת

סבינה צפירי רינת

ומי יגן על הסביבה? הצבא

נוכחותה של מערכת הביטחון מצילה שטחים פתוחים במרכז המדינה, שמשמשים בסיסים ושטחי אימונים - וכך הבנייה בהם נמנעת. סקר של החברה להגנת הטבע מציע דרכים להגן עליהם מהזנחה ועבריינות סביבתית, ומציע חלופות לתוכניות הבנייה עליהם

שטח אימוני הצניחה של הצבא יש "נתיב פסולת בניין" המשתרע לאורך קילומטרים, ונראה שלא היה כמעט מוביל פסולת בניין. שלא ביקר כאן לפחות פעם אחת. הרס החול והפגיעה בצמחייה כתוצאה מהשלכת הפסולת יצרו תנאים נוחים להדירת מיני צמחים פולשים, שדחקו את הצומח החי המקומי. "האזור הזה מעיד על פרצופה של המדינה", אומר ר"ד אדיב גל, אקולוג שהיה בין עורכי סקר הגוף. "זה פרצוף שאינו מתכנן צעד אחד קדימה ומתייחס לכל הסוכך אותו כאני ואפסי עוד. זהו פרצוף שאינו מתייחס לנזף ולמורשת של האזור, ולא להיבטים התברתיים של שימורו. כאן אנחנו רואים כיצד

וחאולוגיים, זה עדיין גן עדן קטן לפסמופילים - בעלי חיים אהבי חולות שהתאימו עצמם לתנועה ותזונה בתוך רינות טובעניות. בשנים האחרונות נמנעה בנייה באזורים אלה בגלל נוכחות מערכת הביטחון, אך קיומו של שטח פתוח בהיקף כה נרחב הפך את האזור למושך במיוחד עבור שני סוגים של עבריינים סביבתיים: גנבי חול ומובילי פסולת. אלה פעלו בשולי השטחים הביטחוניים, אך לעתים קרובות גם בתוכם, בעיקר בסביבות שטחי אימונים שבהם אין נוכחות צבאית מתמדת. הם נהגו מהעובדה שלשטח אין מעמד שמור, והצבא לא טרח לנהל אותו או לשמר אותו אלא רק השתמש בו לצרכיו.

במשך שנים ארוכות נסרה חול באזור על ידי גנבים, שלעיתים חפרו את החול מתחת לעמודי חשמל וקווי מים והשאירו אותם תלויים באוויר. במקומות רבים שימשו הכוחות הגדולים שמדם נסרה החול אתרים פיראטיים לפסולת בניין. ליד

ניתח את משאבי הטבע, הגוף ומורשת האדם באזור שבין ראשון לציון לאשדוד, ממערב לכביש החוף ועד הים. לא פחות מ-70% משטחי הסקר, שהם כ-50 אלף דונם, סגורים בפני הציבור ומשמשים בסיסי צבא, שטחי אימונים ושטחי אש.

בתחום הסקר יש רצועת חוף באורך של 18 קילומטרים, מהיפות בישראל, בזכות רצועת חול נרחבת בכמה מקומות ורכסי כורכר שנשמרו. כ-95% מרצועה זו סגורים לציבור הרחב מסיבות שונות, שהעיקרית שבהן היא שימושים צבאיים. בנוסף יש קטעי חוף שהכניסה אליהם מותרת רק בתשלום, ורצועה קטנה הנמצאת בתוך קיבוץ פלמחים.

קרוב ל-84% משטחי הסקר קיבלו את הדיכוי הגבוה ביותר של עדכיות טבע ונוף. למרות הפגיעות הרבות שנגרמו להם, עדיין יש בהם מגוון עשיר ביותר של צומח חי, ורצף של שטח פתוח שאינו נקטע על ידי בנייה או כבישים. במזרח אקולוגיים

דן. אך כפי שמלמדים ממצאים של סקר מקיף שהשלים באחרונה מכון רש"א (ומתה של ארץ), הפועל במסגרת התכנה להגנת הטבע, חלק גדול ממנו נמצא בשליטת מערכת הביטחון, ולכן הוא ניצל מבנייה.

עם זאת, עתיד האזור אינו ברור. יש כבר כמה תוכניות מגורים ופיתוח תשתיות, המודרן מכך - השטח, שעשוי להיות גם עתודת שטח פתוח לנופש ושימור טבע, נהפך למזחנח ועתיד מפגעים סביבתיים. במקומות רבים הוא נראה כאתר פסולת בניין גדול, וחלקים גדולים מהדיונות שהיו בו הופכו למכתשים שיצרו גנבי חול. בלב השטח עובר נחל שורק, שעדיין מזוהם בשפכים.

גן עדן לגנבי החולות

הסקר של מכון רש"א נערך על ידי אנשי המכון ר"ד אדיב גל, אורי רמון וחיה להב. הצוות

בין מתקן השעשועים סופרלנד, מתחמי הקניונים של מערב ראשון לציון וחוף הרצה סופרלנד ניצב לו שער בנייה קטן. מוצב עליו שלט המברך את הבאים לבסיס הצבאי "מטורח 24", המשמש שטח ניסויים של מערכת הביטחון. בשנכנסים למקום, מתברר ששטח הניסויים הוא עולם אחר - מזכרת מהימים שלפני תנופת הפיתוח במרכז. עד לשער הכניסה אנו נמצאים באזור גרוש כבישים ובתים. בתוך שטח הניסויים, לעומת זאת, משתרעים שטחי חולות ורכסי כורכר שכמו נשלפו מתקופה אחרת. כך נראה הגוף גם בשטחים נוספים של מערכת הביטחון הנמצאים רדומים יותר, ובהם אזור אימוני הצניחה ליד פלמחים.

השטח שבין ראשון לציון בצפון לאשדוד בדרום אמור היה להיות אחת מעתודות הפיתוח הגדולות ביותר של ישראל, המשך ישיר להתפשטותו של גוש

ד"ר אדיב גל:
"האזור הזה מעיד על פרצופה של המדינה. אף אחד לא מתכנן קדימה ולא מתייחס לנוף, למורשת האזור או להיבטים חברתיים של שימור"

שטח פתוח מצפון לחוף פלמחים

26.19x14.48	32	עמוד 38	הארץ - THE MARKER	03/04/2009	17434081-8
83364					

נחל שורק. עדיין מזוהם בשפכים

יש כבר כמה תוכניות מגורים ופיתוח תשתיות לשטח שבין ראשון לציון לאשדוד, וחמור מכך - השטח נהפך למוזנח ועתיר מפגעים סביבתיים

המתקן ליד מתקני תשתית קיימים, אולם כינתיים התקבלה החלטה למקם אותו בלב אזור החולות. באחרונה הודיע ראש עיריית ראשון לציון, רב צור, שהוא מתכוון לוותר על תוכניות בנייה בשטחים חדשים, והזכיר

לחלק גדול מהשטחים הפתוחים בישראל אין אבא וכל אחד יכול לעשות בהם כרצונו.

התוכנית: 10,000 יחידות דיור

את המטרות העיקריות של הסקר היא להציע חלופות תכנוניות למה שעשוי להתרחש באזור. יש כמה איומי פיתוח על האזור, ובראשם תוכניות בנייה של עיריית ראשון לציון בהיקף של 10,000 יחידות דיור באזור הניסריים הצבאי, בנייה למגורים באזור אגם הנמצא ליד הסופרלנד, ותוכנית של יבנה להקמת אזור תעשייה. כמו כן אשרה באחרונה תוכנית להקמת מתקן גדול להתפלת מי ים. הגופים הסביבתיים הציעו למקם את

ההמלצה לגבי הפסולת אולי תוכל להתממש בקרוב, עם תחילת פעילותה של יחידה חדשה לטיפול בפסולת בניין במסגרת רשות הטבע והגנים. לגבי תוכניות הבנייה מציע הסקר להזיז את אזור התעשייה המתוכנן של יבנה ולהצמידו לאזור תעסוקה קיים, וכן לשקול שוב את המיקום של מתקן ההתפלה החדש. את אזור הניסריים הסמוך לראשון לציון,

שאולי תפנה בעתיד מערכת הביטחון, מציעים עורכי הסקר להגדיר כשטח פתוח במסגרת תוכנית מפורטת. לטענתם, לא ראוי לפתח בנייה למגורים בשטח בעל חשיבות כה רבה. פיתוח כזה יפקיע את השטח מהציבור שכבר נותר ללא שטחי חולות וחופים, ויעבירו לקבוצה קטנה של אנשים שיוכלו להרשות לעצמם לרכוש בתים הצופים אל הים.

במפורש גם את השטחים הנמצאים בסמוך לים: אך ברור שאין די בהבטחה כזו לטוח הארוך. הסקר של מכון דש"א מציע לנקוט פעולות שיגנו על שטחי החולות מההזנחה המתמשכת, ובראש ובראשונה לפעול נגד השלכת הפסולת, לטפל בצמחים הפולשים ולמנוע כניסת רכבי שטח שממשיכים להרוס את ריונת החול ורכסי הכרסר.